

NATURA/Inie TAK, czyli o tym, że warto żyć zgodnie z naturą

Jolanta Szelağ¹

Odbiorcy projektu: uczniowie klasy 6.

Cele projektu:

- **ogólny:**
  - kształtowanie świadomości całokształtu zjawisk ekologicznych;
- **szczegółowe:**
  - poznawanie otaczającej rzeczywistości i rozumienie zależności wszystkich jej elementów;
  - stwarzanie uczniom możliwości identyfikacji ze środowiskiem i znalezienia w nim swojego miejsca;
  - uświadomienie, że każde nasze działanie wywiera wpływ na otoczenie;
  - kształtowanie umiejętności dostrzegania pozytywnych i negatywnych skutków tych oddziaływań;
  - kształtowanie aktywnej, twórczej, w tym również krytycznej postawy wobec niekorzystnych zjawisk środowiskowych (społecznych, przyrodniczych), np. nadmierna konsumpcja, brak współpracy, degradacja środowiska;
  - wyrabianie pozytywnych nawyków w codziennym działaniu na rzecz środowiska i społeczności.
  - rozbudzanie świadomości i wiary we własne możliwości skutecznego działania.

Czas trwania: 8 godzin lekcyjnych + czas potrzebny uczniom na wykonanie zadań z etapu I, czerwiec.

Miejsce realizacji: Szkoła Podstawowa Nr 1 w Lublińcu, ul. Sądowa 9.

Czas realizacji: czerwiec.

Uwagi o projekcie:

- Projekt może być realizowany przez nauczycieli przyrody oraz nauczycieli zainteresowanych edukacją ekologiczną. Przeznaczony jest do realizacji w kl. VI na lekcjach przyrody, lekcjach wychowawczych lub na zajęciach kółka ekologicznego.
- Powinien być realizowany w czerwcu, pod koniec roku szkolnego.

---

¹ Jolanta Szelağ – nauczyciel Szkoły Podstawowej Nr 1 w Lublińcu.

- Dotyczy ekologii stosowanej w zasięgu lokalnym . Poprzez jego realizację możemy nauczyć postępowania według zasady „**myśleć globalnie, działać lokalnie**”.
- Projekt podzielony jest na dwa etapy.
- W etapie I uczniowie zapoznają się ze stanem środowiska przyrodniczego w Lublińcu i okolicy, zbierają samodzielnie na ten temat informacje. Etap ten kończy się prezentacją na forum klasy najciekawszych materiałów i informacji.
- W II etapie uczniowie w trakcie zajęć, pod kierunkiem nauczyciela za pomocą aktywnych metod oraz wykorzystując informacje zdobyte w etapie I tworzą gazetkę ścienną na temat funkcjonowania dziecka w środowisku przyrodniczym, gazetka powinna znajdować się w widocznym miejscu w szkole aby mogli zapoznać się z nią uczniowie innych klas.
- Efektem końcowym jest złożenie pisemnego przyrzeczenia , które każdy z uczniów tworzy sam na podstawie informacji zdobytych na zajęciach. Mogą się w nim znaleźć wnioski i uwagi sformułowane na zajęciach.

Metody pracy:

Realizacja projektu opiera się na stosowaniu aktywnych metod nauczania. Rola nauczyciela sprowadza się do organizowania poznania przez uczniów ekologicznych problemów najbliższego otoczenia. Większość zadań jest realizowana w czasie zajęć warsztatowych w grupach, z zastosowaniem metod aktywizujących i problemowych.

Szczegółowy harmonogram pracy

		Liczba godzin lekcyjnych
Etap I	1. Wprowadzenie – omówienie celów projektu.	1 h
	2. Podział klasy na 6 grup. 3. Omówienie zasad pracy w grupie (<i>załącznik 1</i>). 4. Rozdanie kart zadaniowych każdej z grup (<i>załącznik 2</i>).	1 h
	5. Konsultacje z poszczególnymi grupami.	w zależności od potrzeb
	6. Prezentacja efektów pracy każdej z grup. 7. Ocena prezentacji według określonych kryteriów (<i>załącznik 3</i>).	1h

Etap II	1. Moje miejsce na Ziemi – metaplan (<i>załącznik 4</i>).	1 h
	2. Ja i środowisko. Czy współpraca jest możliwa? – burza mózgów (<i>załącznik 5a</i>).	1 h
	3. Mój negatywny wpływ na środowisko – metoda 653 (<i>załącznik 6</i>).	1 h
	4. Czy mogę zrobić coś dobrego dla środowiska? – śnieżna kula (<i>załącznik 5b</i>).	1 h
	5. Moje wakacyjne postanowienie (<i>załącznik 7</i>).	1 h

Ocena działań: ocena podobnie jak projekt będzie dwuetapowa, w I etapie oceniany będzie prezentacja według ustalonych kryteriów (*załącznik 3*). W etapie II każdy z uczniów dokona we wrześniu samooceny, oceni stopień realizacji wakacyjnego postanowienia.

Załączniki

1. Zasady pracy w grupie.
2. Karta zadaniowa.
3. Karta oceny prezentacji.
4. Moje miejsce na Ziemi – metaplan.
5. a. Ja i środowisko. Czy współpraca jest możliwa? – Burza mózgów
b. Czy mogę zrobić coś dobrego dla środowiska? – Śnieżna kula / dyskusja piramidowa/
6. Mój negatywny wpływ na najbliższe otoczenie – 635-technika nauczania.
7. Moje wakacyjne postanowienie.

Zasady pracy w grupie

Przedstawiamy uczniom kilka punktów kodeksu. Prosimy, aby uczniowie dopisali swoje propozycje.

Przykład:

1. Wybieramy osobę, która będzie nas reprezentowała na forum klasy.
2. Każdy ma prawo do własnego zdania.
3. Nie krytykujemy poglądów innych osób.
4. Nie przerywamy gdy ktoś mówi.
5. ...
6. ...
- ...

Po napisaniu kodeksu prosimy, aby wszyscy uczniowie go podpisali. Wieszamy go w klasie w widocznym miejscu.

Karta zadaniowa

1. Waszym zadaniem jest przygotowanie prezentacji. Pracujecie tylko nad jednym losowo wybranym tematem.
2. Tematy do opracowania:
  - Gospodarowanie odpadami w naszym mieście i w naszych domach.
  - Ocena krajobrazu najbliższej okolicy.
  - Zakłady przemysłowe Lublińca i okolic. Ich wpływ na środowisko.
  - „Ekologiczny dom” – jaki jest.
  - Ochrona wód i racjonalne ich wykorzystanie w naszym środowisku.
  - Ochrona gleb i kształtowanie terenu w naszym otoczeniu.
3. Czas na wykonanie prezentacji – 3 tygodnie.
4. Informacje można zbierać z różnych źródeł: w trakcie wywiadów, z encyklopedii, podręcznika, Internetu itp.
5. Przy przygotowaniu prezentacji można skorzystać z poniższych testów, ćwiczeń.
6. Prezentacja może mieć formę plakatu, raportu, a nawet filmu. Musisz sam zdecydować w jaki sposób przedstawiš informacje, które zdobyłś.

Pamiętaj jak będziesz miał jakieś wątpliwości, zwracasz się o pomoc do nauczyciela.

Powodzenia!

Przykłady ćwiczeń i testów, z których możesz korzystać w trakcie przygotowywania prezentacji:

Czy twój dom jest ekologiczny?

1. *Czy ty lub ktoś z twojej rodziny zbiera któreś z wymienionych przedmiotów do wtórnego przerobu?*

gazety*	puszki aluminiowe*	szklane butelki i słoiki*
	wyroby z plastiku**	ubrania*

2. *Czy masz uszczelniony?*

dach*	zbiornik na wodę*	drzwi*	okna*
-------	-------------------	--------	-------

3. *Jaki rodzaj dezodorantu jest używany w twoim domu?*

kulkowy lub w sztyfcie*	w aerozolu	żaden
-------------------------	------------	-------

4. *Czy zostawiasz światło zapalone, gdy ostatni wychodzisz z pokoju?*

zawsze	czasem*	nigdy**
--------	---------	---------

5. *Czy twój czajnik:*

jest czysty w środku*	ma osad w środku
jest elektryczny i wyposażony w automatyczny wyłącznik*?	

20. Czy myślisz, że twój dom jest dobrze zabezpieczony od przeciągów:

tak, nieźle*   tak, bardzo dobrze**   nie jest zabezpieczony

Policz liczbę znaczków * i zobacz jak wypadłeś według poniższej skali:

0 – 13 no tak, jeszcze wiele jest do zrobienia w twoim domu

14 – 25 zaczynasz nabierać powoli jasnozielonego koloru

26 – 37 stajesz się coraz bardziej zielony

Odpady

Czy w Lublińcu jest wysypisko śmieci?

Czy w naszym mieście są segregowane odpady?

Jeśli tak, to jaki rodzaj odpadów podlega segregacji?

- makulatura,
- szkło białe,
- szkło kolorowe,
- plastik,
- butelki typu PET,
- lekarstwa,
- inne: .....

Czy segregacja odpadów może przynieść jakies korzyści tobie i środowisku?

Czy są jakies ujemne strony segregacji odpadów?

Ocena krajobrazu

1. Czy okolica, w której mieszkasz to teren:

wiejski   miejski   podmiejski

2. Wykorzystując poniższe określenia wpisz krzyżyki w okienka obok tych wyrazów, które najtrafniej opisują otoczenie szkoły.

☐ bardzo spokojnie	☐ spokojnie	☐ ruchliwie	☐ bardzo ruchliwie
☐ w opłakanym stanie	☐ zapuszczone	☐ zaniedbane	☐ zadbane
☐ ponure	☐ szare	☐ barwne	☐ jaskrawe
☐ nieszczególne	☐ przeciętne	☐ nieprzeciętne	☐ wyjątkowa
☐ odrażające	☐ brudne	☐ czyste	☐ bardzo czyste
☐ bezgłośne	☐ ciche	☐ hałaśliwe	☐ zbyt hałaśliwe
☐ brzydkie	☐ nieładne	☐ ładne	☐ piękne
☐ w nieładzie	☐ nieporządne	☐ schludne	☐ zbyt porządne
☐ nudne	☐ nieciekawe	☐ interesujące	☐ fascynujące
☐ brak roślinności	☐ mało roślinności	☐ dużo roślinności	
☐ brak zwierząt	☐ mało zwierząt	☐ dużo zwierząt	

3. Wypełnij tabelę: złożona jest ona z 10 skal, na końcu każdej skali znajduje się słowo, które opisuje krajobraz. Np. jeśli uważasz, że krajobraz nie jest brudny, ale nie jest również czysty wstaw krzyżyk pod cyfrą 3 itd., to tak jakby wystawić ocenę. Np.

	0	1	2	3	4	5	
brudny				X			czysty

Wpisz ocenę na wszystkich skalach:

	0	1	2	3	4	5	
brzydki							piękny
sztuczny							naturalny
hałaśliwy							cichy
brudny							czysty
szary							kolorowy
śmierdzący							pachnący
przygnębiający							wesoły
nudny							ciekawny
niebezpieczny							bezpieczny
stłoczony							przestronny

Dodaj wszystkie 10 cyfr by uzyskać łączny wynik. Im otrzymana liczba będzie większa tym lepiej, będzie to oznaczało, że nasza przyroda nie jest zniszczona. Wynik .....

Oszczędzanie wody. Ile wody „przepływa” przez twoje mieszkanie?

1. Dokonaj poniższych kalkulacji, a dowiesz się ile wody zużywa twoja rodzina w przeciągu roku. Do naszych obliczeń użyliśmy przybliżeń.

Spluczka toaletowa – liczba splukań/tydzień ..... x 15 l x 52 tyg./rok = ... l/rok

Minuty korzystania z prysznica/tydzień ..... x 15 l x 52 tyg./rok = ... l/rok

Kąpiele w wannie/tydzień ..... x 100 l x 52 tyg./rok = ... l/rok

Pranie w pralce autom./tydzień ..... x 100 l x 52 tyg./rok = ... l/rok

Zmywanie naczyń/tydzień ..... x 30 l x 52 tyg./rok = ... l/rok

Litry wody zużyte w zlewach łazienkowych i kuchennych

(w przybliżeniu) /tydzień ..... x 52 tyg./rok = ... l/rok

Minuty korzystania z węża ogrodowego w każdym tygodniu

..... x 20 l x 52 tyg./rok = ... l/rok

Całkowita ilość zużytej w ciągu roku wody: .....

2. Zastanów się sam i postaraj się znaleźć przynajmniej po jednym sposobie na ograniczenie zużycia wody w wymienionych poniżej kategoriach:

KATEGORIA	SPOSOBY OGRANICZENIA ZUŻYCIA
toaleta	
prysznic	
kąpiel	
pranie	
zmywanie naczyń	
zlewy kuchenne i łazienkowe	
poza domem – ogród, mycie samochodu, itp.	

Karta oceny prezentacji

Oceny prezentacji dokonuje jury, w skład którego mogą wejść np.:

- nauczyciel uczestniczący w realizacji projektu,
- wychowawca klasy,
- dwoje uczniów z równoległych klas szóstych (wybrani losowo).

Członkowie jury oceniają wystąpienia grup wykorzystując poniższą kartę oceny prezentacji:

Kryterium	Max liczba pkt	Grupa					
		I	II	III	IV	V	VI
1.Rzeczowość i poprawne merytorycznie przedstawienie tematu.	15						
2.Logiczna konstrukcja wystąpienia.	5						
3.Komunikatywność i oryginalność wystąpienia.	5						
4.Właściwe przygotowanie środków.	10						
5.Przydatność w praktyce zaprezentowanego materiału.	10						
6.Aktywny udział w prezentacji wszystkich członków grupy.	5						
7.Przestrzeganie czasu prezentacji.	5						
SUMA:	55						
OCENA:							

Określonej liczbie punktów odpowiadają stopnie:

- 55-53 – celujący
- 52-46 – bardzo dobry
- 45-37 – dobry
- 36-27 – dostateczny
- 26-16 – dopuszczający
- poniżej 15 – niedostateczny

Taki sam stopień uzyskują wszyscy członkowie grupy.

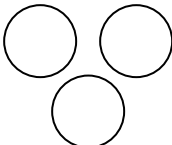
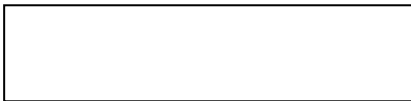
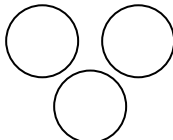

Moje miejsce na Ziemi – metaplan

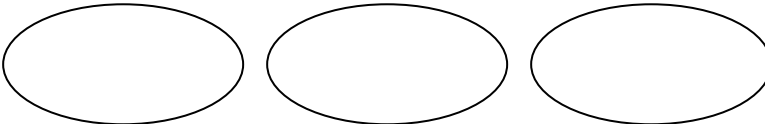
Charakterystyka metody: *jest to plastyczny zapis dyskusji prowadzonej przez uczestników, którzy dyskutują na określony temat, tworząc jednocześnie plakat o określonej tematyce. Celem tej metody jest wnikliwe rozważenie problemu i znalezienie wspólnego rozwiązania.*

Etapy pracy:

1. Nauczyciel podaje problem do analizy: relacje – człowiek a środowisko.
2. Podział klasy na 6 grup.
3. Przypomnienie zasad pracy w grupie.
4. Rozdanie zestawów z materiałami niezbędnymi do pracy, zawierającymi:
  - 1 arkusz papieru,
  - 1 kolorową tekturkę do zapisania tematu,
  - 6 kółek i 3 owale do zapisywania odpowiedzi,
  - 1 prostokąt do zapisania wniosków,
  - flamastry,
  - taśma samoprzylepna lub klej.
5. Omówienie sposobu wykonania plakatu zawierającego propozycje rozwiązania z wnioskami.
6. Podanie czasu na wykonanie zadania (ok.20 min.).
7. Prezentacje plakatów przez wybrane osoby z grupy.
8. Stworzenie wspólnego plakatu ,z jednym wspólnym wnioskiem. Umieszczenie plakatu na gazecie ściennej.

Jak jest?	Temat:	Jak powinno być?
		

Dlaczego nie jest tak jak powinno być?

Wniosek:

Ja i środowisko. Czy współpraca jest możliwa? – burza mózgów

Charakterystyka metody: *jest to tzw. giełda pomysłów, zaliczana jest do technik samodzielnego, grupowego i twórczego myślenia.*

Etapy pracy:

1. Nauczyciel podaje problem do analizy: co ja daję przyrodzie pozytywnego, a co przyroda daje mi.

2. Przypomnienie zasad pracy w grupie.
3. Zgłaszanie pomysłów przez całą klasę, przy zapewnieniu pełnej swobody wypowiedzi.
4. Zapisywanie przez nauczyciela na tablicy wszystkich propozycji nawet tych najbardziej nieprawdopodobnych.
5. Sporządzenie raportu w postaci konkretnej zwięzłej odpowiedzi popartej przykładami, umieszczenie wyników pracy na gazetce ściennej.

Czy mogę zrobić coś dobrego dla środowiska?

– śnieżna kula (dyskusja piramidowa)

Charakterystyka metody: *dyskusja piramidowa daje szansę każdemu uczniowi na wyrażenie swojego zdania na podany temat. Kształci umiejętność uwzględniania stanowisk, negocjowania, formułowania myśli.*

Etapy pracy:

1. Nauczyciel podaje problem do analizy: co mogę zrobić dobrego dla środowiska.
2. Przypomnienie zasad pracy w grupie.
3. Uczniowie odpowiadają na pytanie w pojedynkę zapisując odpowiedź na kartce.
4. Uczniowie uzgadniają swoje wspólne stanowisko w dwójkach, następnie w czwórkach, w ósemkach, i na końcu uzgadniają swoje wspólne stanowisko dla całej klasy.
5. Po uzgodnieniu wspólnego zadania na wakacje umieszczamy je na gazetce ściennej.

Mój negatywny wpływ na najbliższe otoczenie

– 635-technika nauczania

Charakterystyka metody: *metoda zmusza uczniów do szybkiego zgłaszania swoich propozycji rozwiązań.*

6 – to liczba grup biorących udział w rozwiązaniu zadań;

3 – to liczba rozwiązań pomysłów podanych przez grupę;

5 – to liczba powtórzeń / 5-krotnie podaje się formularz kolejnym grupom z wpisanymi pomysłami.

Etapy pracy:

1. Nauczyciel podaje problem do analizy: co robię szkodliwego dla środowiska.
2. Dzielimy klasy na 6 grup, każda z grup otrzymuje swój numer.
3. Przypomnienie zasad pracy w grupie.
4. Każda z grup wpisuje na kartę 3 przykłady negatywnego wpływu człowieka na środowisko.
5. Kartkę z zapisanymi trzema przykładami grupa podaje następnej grupie która dopisuje swoje trzy przykłady, ale takie które nie były wcześniej podane. Po pięciokrotnej wędrowce kartki każda z grup otrzymuje kartkę, na której zapisanych jest 18 różnych przykładów.
6. Każda z grup ocenia kartkę z otrzymanymi przykładami i wybiera jeden najbardziej charakterystyczny, zapisuje go na dużej kartce i umieszcza na gazetce ściennej.

Grupa	1 przykład	2 przykład	3 przykład
I			
II			
III			
IV			
V			
VI			

Moje wakacyjne postanowienie

Każdy z uczniów powinien sam je ułożyć. Oprócz indywidualnych zobowiązań na karcie powinno znaleźć się również to wspólne zadania na wakacje, które uczniowie wyznaczyli w trakcie zajęć metodą śnieżnej kuli.

Przykład karty:

Ja niżej podpisana przyrzekam, że od dzisiaj już zawsze będę dbała o środowisko.

Obiecuję, że:

- nie będę niszczyć i uszkadzać roślin,
- nie będę zaśmiecała lasów, łąk, ...
- .....
- .....
- .....

Jeżeli okażę chwilową słabość i nie dotrzymam tego uroczystego przyrzeczenia, to mimo wszystko nie poddam się i nie zrezygnuję z moich postanowień.

Przyrzeczenie to powieszę na widocznym miejscu, a jak wyjadę na wakacje to zabiorę je ze sobą, o środowisko będę dbała nie tylko w moim miejscu zamieszkania.

Lubliniec, ...
(podpis)

.....
(podpisy świadków)

Bibliografia

- Projekt z zakresu edukacji ekologicznej „Krağ”* – Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego, 2002.
- Dybsławska J., Pytlak E., Waszkiewicz H., *Program edukacji ekologicznej*, Fundacja Ośrodka Edukacji Ekologicznej EKO-OKO Warszawa, 2002.
- Gut H., *Ścieżka ekologiczna dla klas 4-6*, Nowa Era, Warszawa 2000.
- Czaińska Z., Wojtkowicz Z., *Aktywne metody w edukacji geograficznej*, Stowarzyszenie Oświatowców Polskich, Toruń 1999.
- Augustyniak M., M., *Przyroda , podręcznik do klasy VI*, M. Rożak, Gdańsk 2000.
- Soida D., *Bądź mistrzem – przyjacielem*. Regionalny Ośrodek edukacji Ekologicznej, Kraków 1996.
- „Zrozumieć nasze środowisko”. *Zestaw edukacyjny z ochrony środowiska dla szkół podstawowych*. Materiały edukacyjne Krajowego Centrum Edukacji Ekologicznej.